

Globaalikasvatuksen hyöty alakoulussa

Ohjeistus opettajille (vuosiluokat 3.–6.)

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

2023

Esa Peltonen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Esa Peltonen	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2023
	Sivumäärä 26 + 6	
Työn nimi Gloaalikasvatuksen hyöty alakoulussa Ohjeistus opettajille (vuosiluokat 3.–6.)		
Tutkinto ja koulutusala Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) LAB- ammattikorkeakoulu, Hyvinvointiyksikkö		

Tiivistelmä

Työ on osa GLOBDIVES- (Global Citizenship and Diversity Management Skills in Higher Education) hanketta. Hanke on kansainvälinen. LAB- ammattikorkeakoulu on hankkeessa osatoteuttajana, hyvinvointiyksikön kautta. Suomessa ja Euroopassa työelämä muuttuu maahanmuuton vuoksi, mikä tuo mukanaan globaaleja haasteita eri maihin. Haasteisiin pyritään vastaamaan uuden tiedon avulla, osaamista monimuotoisuuden johtamisesta sekä kansainvälistä identiteettiä. Kyseisiä osaamisaloja kehitetään GLOBDIVES- hankkeessa, yhteistyössä saksalaisen, liettualaisen, romanilaisen ja espanjalaisen partnerin kanssa.

Projektin avulla kehitetään eurooppalainen, pedagoginen viitekehys maailmankansalaisuuden ja monimuotoisuuden opettamiseen, työkalupakki opettajille ja opiskelijoille 5 opintopisteen verkkokurssi, että on mahdollisuus sisällyttää globaalikasvatuksen periaatteita ja monimuotoisuutta paremmin opetukseen ja opetusmateriaaleihin.

Työssä on nostettu esille globaalikasvatuksen tärkeys perusopetuksessa. Globaalikasvatusta on tärkeä tuoda esille, koska maailma globalisoituu ihmisten liikkuvuuden vuoksi ja Suomeenkin muuttaa ihmisiä muista maista jatkuvasti. Muuttoliikkeen mukana tulee myös peruskouluikäisiä lapsia. GLOBDIVES- hankkeen yksi opinnäytetyöaihe oli Globaalikasvatuksen edistäminen vanhuksille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Aihe on rajattu muotoon, Globaalikasvatuksen hyöty alakoulussa, ohjeistus opettajille (vuosiluokat 3.–6.). Työ on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä ja sen toteutuksena on syntynyt kahden tunnin mittainen ohjeistus globaalikasvatuksen opettamisesta kyseisille vuosiluokille. Peruskoulun opettajien on mahdollisuus hyödyntää ohjeistusta hankkeen kautta ja sitä voi soveltaa muillekin luokka-asteille. Sitä on ensin suunniteltu, sitten toteutettu ja lopuksi tehty omaa arviointia. Arviointia on tehty esimerkiksi käyttömahdollisuuksista ja hyödyntämisestä. Ohjeistuksen toteuttamisessa ei ole ollut mukana työelämän edustajaa, joten laajempaa arviointia ja tuloksia ei ole ollut mahdollista saada tässä vaiheessa.

Suomessa käy peruskoulua useiden eri maiden kansalaisia. Se haastaa peruskoulun opetuksen rakenteita. On mietittävä uusia opetusmuotoja, että opetus on ymmärrettävää ja lisää saavutettavuutta. Työssä nostettiin esille globaalikasvatus peruskoulussa, koska sen avulla voidaan vastata kansainvälistyvään opetukseen ja se koskee kaikkia. Tavoitteena ja tarkoituksena on että peruskoulun opettajat hyödyntävät opinnäytetyön toteutuksena syntynyttä ohjeistusta.

Kestävä kehitys luo peruskouluympäristöön sosiaalista, kulttuurillista, ekologista ja taloudellista kestävää kehitystä. Työssä on viitattu enimmäkseen sosiaaliseen ja kulttuurilliseen kestävään kehitykseen.

Asiasanat

Globaalikasvatus, perusopetus, oppivelvollisuus, kestävä kehitys, kansainvälisyys

Abstract

Author(s) Esa Peltonen	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 26 + 6	
Title of Publication The benefits of global education in primary school Instructions for teachers (grades 3.-6.)		
Degree, Field of Study Bachelor of Social Services (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) LAB University of Applied Sciences, Welfare unit		

Abstract

The thesis is part of the international GLOBDIVES (Global Citizenship and Diversity Management Skills in Higher Education) project. LAB University of Applied Sciences is a co-implementer of the project, through the Welfare Unit. Working life is changing in Finland and Europe due to immigration, which brings global challenges to different countries. The aim is to respond to these challenges with new knowledge, skills in diversity management and an identity of global citizenship. These knowledge and skills are being developed in the GLOBDIVES project, a European cooperation with partners from Germany, Lithuania, Romania, and Spain. One of the thesis topics of the GLOBDIVES project was the promotion of Global Education for the elderly and young people at risk of exclusion. The topic is limited to the form, The benefits of Global Education in primary schools, a guide for teachers (grades 3 to 6).

The project will help to develop a European, pedagogical framework for teaching global citizenship and diversity, a 5-credit online course for students and a toolkit for teachers, which will provide an opportunity to integrate global education principles and diversity into teaching materials and teaching.

The thesis highlights the benefits of global education in primary education. It is important to highlight global education because people from other countries are constantly moving to Finland. This migration is accompanied by children and young people of primary school age.

The thesis has been carried out as a functional thesis and has resulted in a two-hour guideline on teaching global education for grades 3 to 6. Teachers in primary schools can use the guideline through the project and it can be applied to other grades. It has been first designed, then implemented and finally evaluated. An evaluation has been made of its potential for use and exploitation.

There are many different nationalities attending primary school in Finland. This brings a challenge to teaching. Teaching needs to be adapted to make it understandable and accessible. Teaching can be supported, for example, by using specialized working methods such as support quizzes and pictorial methods.

The thesis highlights global education in primary schools as a way of responding to the internationalization of education. The aim and objective are that the guidelines resulting from this thesis will be used in primary school teaching.

Sustainability is part of global education. It creates social, cultural, ecological, and economic sustainability in the primary school environment. These values are important. The thesis focuses mainly on social and cultural sustainability.

Keywords

Global education, basic education, compulsory education, sustainable development, internationality

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	1
1.2	Yhteistyökumppani	2
1.3	Tarkoitus ja tavoite.....	3
2	Gloaalikasvatus käsitteenä	4
2.1	Gloaalikasvatuksen määritelmä	4
2.2	Gloaalikasvatuksen käytänteet kouluympäristössä	5
3	Gloaalikasvatus perusopetussuunnitelmassa	7
3.1	Gloaalikasvatuksen opetuksen suunnittelu	7
3.2	Opettajan merkitys globaalikasvatuksessa	10
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	12
4.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	12
4.2	Ohjeistuksen suunnittelu.....	14
4.3	Ohjeistuksen toteuttaminen	15
4.4	Ohjeistuksen arviointi.....	19
5	Yhteenveto	22
5.1	Eettisyys ja luotettavuus	22
5.2	Pohdinta	23
	Lähteet	25

Liite 1. Hyvinvoinnin aurinko

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta

Gloaalikasvatus on moniulotteinen käsite. Se on kasvatusta, eli tavoitteellista toimintaa, jonka avulla pyritään muuttamaan oppijan ominaisuuksia, kohti haluttua päämäärää (Vestman 2021, 5.)

Maailma on kehittynyt ja kehittyy edelleen. Sen ansiosta teknologian kehitys, talouden globalisoituminen ja vuorovaikutus kulttuurien välillä ja tietomäärien räjähdysmäinen kasvu ovat asettaneet koulutukselle ja kasvatukselle uudenlaiset tavoitteet, joihin globaalikasvatuksella pyritään vastaamaan (Vestman 2021, 5.)

Gloaalikasvatus on tärkeää, koska sen avulla pystytään ehkäisemään esimerkiksi nuorten syrjäytymistä. Gloaalikasvatus on saanut alkunsa kansainvälisen viitekehyksen mukaisesti vuoden 1948 YK:n Ihmisoikeuksien Yleismaallisessa julistuksessa (Universal Declaration of Human Rights, 2019) ja UNESCON: n perusasetuksessa (1945), jonka mukaan sodat saavat alkunsa ihmisten kautta, joten myös rauhaan pyrkiminen pitää aloittaa ihmisten kautta. Tuohon mielipiteeseen järjestön ydinajatus perustuukin, eli tukea ja rohkaista eri jäsenmaiden kaikkea toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää, vapautta, rauhaa, oikeudenmukaisuutta, ihmisoikeuksia ja kestäväää kehitystä. (Vestman 2021, 6.)

Suomessa on melko paljon ulkomaalaistaustaisia lapsia ja nuoria. Se aiheuttaa haastetta yhteistyöhön lasten ja nuorten kanssa, eri toimiympäristöissä. Se vaikuttaa alakoululaisten koulun käyntiin Suomessa, koska pitää huomioida esimerkiksi kielelliset haasteet ja kulttuurieroavaisuudet.

Suomessa tuli voimaan laki oppivelvollisuudesta vuonna 2021 (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020). Lakia oppivelvollisuudesta muutettiin vuonna 2022 (Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta (715/2022)). Oppivelvollisuuslain (1214/2020, 1–2 §) mukaan tavoitteena oppivelvollisuudella on turvata jokaiselle yhteiskunnassa ja elämässä tarpeellinen perusosaaminen ja sivistys sekä tarjota yhdenmukaisia mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen, tarpeiden ja omien kykyjen mukaisesti. Oppivelvollisia ovat Suomessa vakinaisesti asuvat lapset. Tätä lakia sovellettaessa, lapsi katsotaan Suomessa vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalain (201/1994) mukaisesti tarkoitettu kotikunta Suomessa. Oppivelvollisuudesta voi vapautua, jos henkilön peruste maassa olemiselle on opiskelu. Asuinkunta päättää vapautumisen oppivelvollisuudesta hakemuksen kautta.

Edellä mainittujen asioiden vuoksi myös maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä on oikeus käydä koulua Suomessa. Eri kuntien on mahdollistettava perusopetus eri maiden kansalai-

sille oppivelvollisuuslain mukaisesti. Oppivelvollisuus astuu voimaan, kun maahanmuuttajalle on määritelty kotikunta. Tämän vuoksi on perustelua ja ajankohtaista opinnäytetyössä tuoda esille, miten opettajien on tehtävä yhteistyötä maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa 3.–6. vuosiluokilla, että osallisuuden tunne kasvaa, kielellisiin haasteisiin löydetään ratkaisuja, oppiminen helpottuu ja että opetuksen saavutettavuus paranee.

On tärkeä saada maahanmuuttajille hyvät elinolosuhteet Suomessa. Kouluikäisten lasten on päästävä mahdollisimman nopealla aikataululla kiinni normaalista arjesta. Kouluikäisille koulun aloittamisella on iso merkitys. Tämä ehkäisee syrjäytymisen riskiä, koska sosiaalisuus, osallisuus, yhteisöön kuuluminen ja vaikuttamisen mahdollisuudet kasvavat. Se on osa kestävän kehityksen toimintaperiaatteita. Kestävän kehityksen kolme tai neljä osa-aluetta ovat; ekologinen, taloudellinen sekä kulttuurillinen ja sosiaalinen. Nämä kaikki osa-alueet linkittyvät ja liittyvät toisiinsa. Esimerkiksi sosiaalisen ja kulttuurillisen kestävän kehityksen osa-alueiden sisältöön kuuluvat; tasa-arvoisuus, viihtyisyys, toisten kunnioittaminen, monikulttuurisuus ja kiusaamisen ehkäisy. (Eduko.)

Tämän opinnäytetyön ajankohta on tarpeellinen ja aiheellinen, koska maahanmuuttajataustaisten muuttoliike Suomeen on jatkuvaa ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden asuminen Suomessa kasvaa kaiken aikaa, mikä lisää peruskoulua käyvien lapsien ja nuorten määrää. Globaalikasvatus koskee kaikkia peruskoululaisia ja sen avulla luodaan yhteisöllisyyttä kouluympäristöön.

Kriisejä syntyy maailmassa koko ajan ja akuutein Euroopan näkökulmasta on Ukrainassa oleva tilanne. Se vaikuttaa myös Suomeen. Tilastokeskuksen (2023) mukaan yli 2000 ukrainalaista siirtyi vuoden 2023 maaliskuussa osaksi Suomen väestöä. Oleskeluluvan saaneet Ukrainan kansalaiset ovat voineet hakea kotikuntaa tilapäisen suojelun direktiivin nojalla maaliskuusta lähtien. Maahan tulijoita on myös muista maista. Yhteensä Suomeen muutti vuonna 2021 36 364 henkilöä, mikä oli 3466 henkilöä enemmän kuin edellisellä vuonna (Tilastokeskus). Osa maahanmuuttajista on lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat jatkuvuutta koulun käyntiin, eli heille on järjestettävä opetusta peruskoulussa.

1.2 Yhteistyökumppani

Opinnäytetyö on osa GLOBDIVES- (Global Citizenship and Diversity Management Skills in Higher Education) hanketta. Hanke on kansainvälinen. Työelämä muuttuu Euroopassa ja Suomessa jatkuvan maahanmuuton vuoksi, mikä aiheuttaa globaalisia haasteita eri maissa. Haasteisiin pyritään löytämään keinoja uuden tiedon avulla ja osaamista monimuotoisuuden johtamiseen sekä maailmankansalaisuuden identiteettiä. Kyseisiä tietoja ja taitoja

kehitetään hankeen avulla, eurooppalaisessa yhteistyössä, johon kuuluvat partnerit Suomesta, Espanjasta, Liettuasta, Saksasta ja Romaniasta. (LAB University of Applied Sciences.)

Edellä mainitussa projektissa kehitetään eurooppalainen, pedagoginen viitekehys maailmankansalaisuuden ja monimuotoisuuden opettamiseen. Opiskelijoille 5 opintopisteen verkkokurssi sekä työkalupakki opettajille, jotta heillä on kykyä sisällyttää monimuotoisuutta ja globaalikasvatuksen periaatteita opetukseen ja opetusmateriaaleihinsa. Hankkeeseen sisältyy myös liikkuvuusjaksoja opettajille ja opiskelijoille vuonna 2023, joissa tuotettuja aineistoja pilotoidaan. (LAB University of Applied Sciences). Opinnäytetyössä keskitytään enimmäkseen pedagogiseen näkemykseen alakoulussa.

Hankkeen toteutusaika on 1.1.2022-31.12.2023. Projektia rahoittaa Erasmus+ ohjelma ja sitä koordinoidaan Liettuasta. Lab- ammattikorkeakoulu on projektin osatoteuttaja hyvinvointiyksikön kautta. (LAB University of Applied Sciences.)

Hanke on tärkeä, koska siinä tehdään kansainvälistä yhteistyötä eri maiden kanssa ja sen avulla voidaan yhdessä kehittää ammatilasten työskentelyä kansainvälistyvässä Euroopassa ja Suomessa. Hankkeen avulla on mahdollisuus yhtenäistää globaalikasvatusta.

Yksi hankkeen opinnäytetyöaiheista on Globaalikasvatuksen edistäminen vanhuksille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille (Lab University of Applied Sciences). Tätä määritelmää on rajattu kohdentamaan tiettyä ikäryhmää, mikä on esillä opinnäytetyön otsikossa, eli Globaalikasvatuksen hyöty alakoulussa, ohjeistus opettajille (vuosiluokat 3.–6.)

Globaalikasvatusta on hyvä alkaa opettamaan jo ensimmäisiltä luokilta, koska Suomeen saapuu maahanmuuttajia jatkuvasti lisää ja koko maailma globalisoituu. Sen tärkeys korostuu siis koko ajan enemmän.

1.3 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa globaalikasvatuksen ohjeistus vuosiluokkien 3.–6. opettajille. Opinnäytetyön tavoitteena on vahvistaa opettajien globaalikasvatusosaamista ja tarjota työvälineitä opettajille globaalikasvatukseen liittyen.

2 Globaalikasvatus käsitteenä

2.1 Globaalikasvatuksen määritelmä

Globaalikasvatusta ovat ohjanneet kansainvälisesti eri organisaatiot. Maastrichtin julistus vuodelta 2002, jonka esittivät valtiot ja kansalaisjärjestöt, on laittanut alkuunsa poliittisen määritelmän globaalikasvatuksesta. Siinä sanotaan, että toimintana globaalikasvatus avaa ihmisten silmiä ja mieltä todelliselle maailmalle ja laittaa heidät käyttäytymään kaikille kuuluvien ihmisoikeuksien sekä tasa-arvoisemman ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta. (Rajala & Lehtomäki 2019, 2.) Käsitteenä globaalikasvatus onkin hyvin moniulotteinen. Se on kasvatuksellista eli tavoitteellista toimintaa, nimensä mukaisesti. Siinä pyritään kohti haluttua päämäärää, muuttamalla oppijan ominaisuuksia. Globalisoitunut talous, teknologinen kehitys ja kulttuurien välinen vuorovaikutus ja tietomäärien suuri kasvu, ovat määritelleet koulutukselle ja kasvatukselle uudet tavoitteet, joihin pyritään vastaamaan globaalikasvatuksen avulla. (Vestman 2021, 5.)

Maailma globalisoituu koko ajan enemmän kansainvälisen liikkuvuuden vuoksi ja se näkyy myös Euroopassa. Eri maissa lisääntyy ihmisten monikulttuurillisuus. Tämän vuoksi globaalikasvatukselle on kysyntää. Vuonna 2001 Euroopassa perustettiin globaalikasvatuksen edistämiseksi verkosto (Global Education Network Europe), jossa on osallisena kansalaisjärjestöjen, ministeriöiden, tutkijoiden ja päättäjien edustajia (Rajala & Lehtomäki 2019, 2–3).

Globaalikasvatus sisältää merkittävästi YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, painotuksia ja sisältöjä. Globaalikasvatuksen tutkimuksessa on esillä erityisesti kestävän kehityksen alataavoite 4.7, jonka mukaan kaikilla pitäisi olla saatavilla kestävää kehitystä edistävää maailmankansalaisen taitoja ja tietoja. Koko ajan suureneva tutkijayhteisö tutkii, mitä nämä taidot tarkoittavat globaalikasvatuksessa ja sen tutkimuksessa. Professori Annette Scheunpflug, joka oli yksi vuoden 2019 Euroopan kasvatustieteen konferenssin pääpuhujista, painotti otamaan esille globaalia sosiaalista epätasa-arvoa, ohjaamaan vastuullisuuteen ja painottamaan globaalia oppimista. (Rajala & Lehtomäki 2019, 3.)

Lisääntyvästä kiinnostuksesta globaalikasvatukseen, kertoo tutkijoiden, vuonna 2017 perustama kansainvälinen Academic Network of Global Education and Learning (ANGEL) –verkosto ja suomalainen globaalikasvatuksen tutkimusverkosto Global Education Research in Finland (GERIF). Kansainvälisten tutkijayhteisöjen kiinnostuksen keskiössä on globaalikasvatus, opettajien maailmankäsitys ja sitoutuneisuus YK:n kestävän kehityksen periaatteisiin sekä sitoutuneisuus ihmisoikeuksiin. Esimerkiksi alan johtavista tutkijoista Vanessa Andreotti painottaa ymmärrystä erilaisista maailmankuvista ja suhtautumista kriittisesti eri

kulttuurien väliseen kommunikointiin. Globaalin oppimisen tärkeyttä maailmankansalaisuuden kasvamisessa tuo esille Douglas Bourn. Annette Scheunpflug pitää tärkeänä globaalien yhteyksien ymmärtämistä, globaalikasvatuksen tutkimuksessa. (Rajala & Lehtomäki 2019, 3.)

2.2 Globaalikasvatuksen käytänteet kouluympäristössä

Ympäri maailmaa on todettu, että tulevaisuudessa on kysyntää tekijöille, jotka ymmärtävät maailmanlaajuisia ilmiöitä. Kasvatustieteellisissä julkaisuissa on lisääntynyt teemat, jotka tukevat globaalia ajattelua ja maailmankansalaisuutta. Koulutusmateriaalia on paljon, silti globaalikasvatuksen opetus on jäänyt siitä kiinnostuneille opettajille. (Bourn 2020, 4, Vestmanin 2021, 11, mukaan.)

Globaalikasvatuksen tutkimus käsitteen avulla tarkastellaan maailmanlaajuisia ilmiöitä. Globaaleja näkemyksiä ja yhteyksien tarkastelua painottavia sisältöjä on Euroopan eri maissa, Yhdysvalloissa, Kanadassa, Kiinassa ja Etelä-Koreassa lisätty opetussuunnitelmiin. Suomessa globaalikasvatus mainitaan tärkeänä osa-alueena perusopetuksessa, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Lukiossa korostetaan globaalia oppimista opetussuunnitelman perusteissa. Varhais suunnitelman perusteet tuovat esille lapsen oikeuksia ja velvoittavat kasvattajia kiinnittämään huomiota lapsen kriittisen ajattelun taitoihin, kestävään elämäntapaan, oman toiminnan merkityksen tarkasteluun, vastuullisuuteen ja osallisuuteen. (Rajala & Lehtomäki 2019, 2.)

Globaalikasvatuksen tutkimuksen avulla voidaan olla auttamassa koulutusta määrittelemään uudella tavalla itseään muuttuvassa maailmassa. Erilaiset muutokset ja globaalit ilmiöt tuovat haastetta kasvatukseen ja koulutukseen, opetussuunnitelmiin, opetuksen tavoitteisiin, opettajille ja opettajankoulutukseen, koulujen arkeen ja yhteistyöhön koulun ulkopuolella. Kasvatusta ja koulutusta ohjaavat olosuhteet ja vaikutteet eivät rajaudu vain kansallisvaltioihin; yritykset, kansainväliset järjestöt ja toimijat pyrkivät omalta osaltaan vaikuttamaan kasvatukseen. Koko ajan lisääntyvä liikkuvuus ja muuttoliike ovat haastamassa koulun rakenteita ja toimintakulttuurin kautta myös opettajankoulutusta. (Rajala & Lehtomäki 2019, 2.)

Esimerkkinä muuttuvasta maailmasta on Ukrainan tämänhetkinen tilanne, joka vaikuttaa Suomen perusopetukseen. Kriisi Ukrainassa alkoi alkuvuodesta vuonna 2022 ja nyt on menossa vuoden 2023 alkukesä. Ukrainasta saapuu edelleen eri puolille Suomea lapsia ja nuoria. Osa ukrainalaisista siirtyy Suomen kautta muualle Eurooppaan, osa muuttaa Suomen sisällä ja osa löytää heti pysyvän asuinpaikkakunnan. Moni haluaisi muuttaa

varmasti takaisin synnyinmaahan, mutta ei ole varmuutta milloin sinne voi palata. (Opetushallitus 2023.) Tilanteen vuoksi ukrainalaisille lapsille on järjestettävä opetusta, jonka lakikin vahvistaa, sillä oppivelvollisuuslain (1214/2020, 2 §) mukaan jokainen Suomessa vakinaisesti asuva lapsi on oppivelvollinen. Lakia sovellettaessa, lapsi katsotaan Suomessa vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalain (201/1994) mukaisesti määritelty kotikunta Suomessa.

On tärkeää, että Suomeen saapuville ukrainalaisille lapsille ja nuorille mahdollistetaan koulunkäynti, koska koulun jokapäiväinen arki luo vuorovaikutussuhteita ja rutiineja, jotka vahvistavat turvallisuuden tunnetta ja on eheyttävää. Koulun avulla luodaan lapsille, nuorille ja heidän huoltajilleen jatkuvuuden tunnetta arkeen sekä turvallisia ja osallisuutta vahvistavia rakenteita. Koulunkäynti on myönteinen osa-alue kaikille. Myönteisyys sisältää myös sen, että opettajilla, kouluilla ja opetuksen järjestäjillä on kokemusta ja ammattitaitoa tuottaa opetusta ja kykyä reagoida muuttuviin tilanteisiin mahdollisimman hyvin. (Opetushallitus 2023.)

Suomessa on paljon myös muista maista tulleita lapsia, kuin vain ukrainalaiset, jotka käyvät peruskoulua. Tämän vuoksi peruskouluympäristöt globalisoituvat. Sen vuoksi on tärkeää että kouluissa edistetään tasavertaisuutta. Globaalikasvatuksen käytänteissä nousee esille, että voimassa olevan opetussuunnitelman mukaisesti opettajaa ohjaa arvot, joita ovat sivistys, ihmisyyden, demokratia ja tasa-arvo. Sen mukaisesti jokainen oppilas nähdään ainutlaatuisena yksilönä, jonka hyvinvoinnista ja oppimisesta pidetään huolta. Sivistys pitää sisällään, että pystytään asettumaan toisen asemaan ja tekemään päätöksiä, ja suhtautua itseensä, toisiin ja ympäristöön, arvostavalla tavalla. Yhdenvertaisuusperiaatteeseen perustuvat tasa-arvon ja demokratian arvot. Sen takia opetuksen pitää edistää taloudellista, sosiaalista, kulttuurillista ja sukupuolten tasa-arvoa (Opetushallitus 2014, 13–14, Vestmanin 2021, 11 mukaan.)

3 Globaalikasvatus perusopetussuunnitelmassa

3.1 Globaalikasvatuksen opetuksen suunnittelu

Perusopetussuunnitelman perusteet määrittelevät perusopetuksen opetussuunnitelman paikallisesti, mikä vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa koko maassa. Opetussuunnitelmat eri kouluissa ja kunnissa ohjaavat opetusta ja koulussa tapahtuvaa työtä tarkemmin sekä huomioivat paikalliset näkökulmat ja tarpeet. Perusopetuksen avulla opetetaan opiskelijoille tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tuetaan oppilaiden kasvua yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä. Perusopinnojen kautta avautuu jatko-opiskelukelpoisuus kaikille opiskelijoille ja se on ilmaista. Peruskoulu on tarkoitettu kaikille 7–16 vuoden ikäryhmille ja vuosiluokkia on 1–9. (Opetushallitus 2023.) Nykyään Suomessa oppivelvollisuus jatkuu 18- ikävuoteen saakka, koska Suomeen tuli oppivelvollisuuslaki vuonna 2020 ja se otettiin käyttöön 1.8.2022 (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020).

Oppivelvollisuuslaissa (1214/2020, 1–2 §) määritellään että oppivelvollisuudella pyritään takaamaan kaikilla yhteiskunnassa ja elämässä tarvittava sivistys ja perusosaaminen sekä edistää yhdenvertaista mahdollisuutta itsensä kehittämiseen, omien tarpeiden ja kykyjen mukaisesti. Perusopetuslain mukaisesti oppivelvollisuus alkaa sinä lukuvuonna, jona lapsi saavuttaa seitsemän vuoden iän. Kun oppivelvollinen on saavuttanut 18 vuoden iän, oppivelvollisuus päättyy tai kun oppivelvollinen on suorittanut ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon hyväksytysti taikka suorittanut vastaavat tutkinnot Ahvenanmaalla tai ulkomaisessa koulutuksessa.

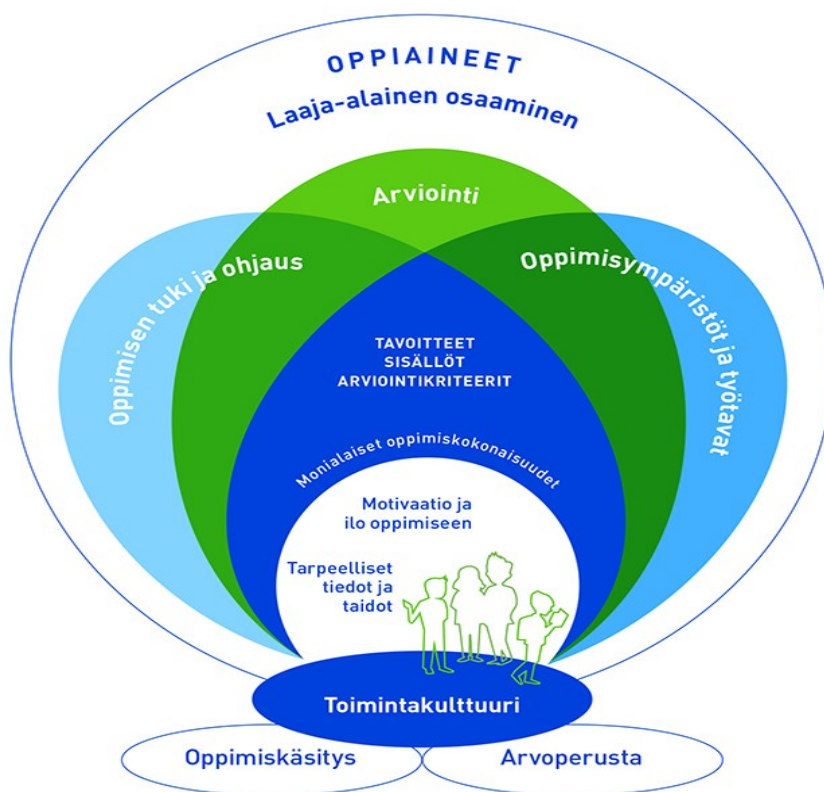
Oppivelvollisuus käsittää nykyään toisen asteen opinnot ja ne ovat maksuttomia nuorille, jotka kuuluvat laajennetun oppivelvollisuuden alaisuuteen. Vuonna 2014 valmistui perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja ne otettiin käyttöön 1.8.2016. Paikallisesti opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2016, vuosiluokilla 1–6 ja vuosiluokilla 7–9 porrastetusti, vuosien 2017–2019 aikana. (Opetushallitus 2023.)

Tällä hetkellä Suomessa on otettava huomioon kulttuurierovaisuudet opetuksessa, koska Suomessa on ja koko ajan lisääntyy maahanmuuttajataustaiset ihmiset, joissa on paljon peruskouluikäisiä lapsia. Suomeen muutti vuonna 2021 36 364 henkilöä ja se oli 3 466 henkilöä enemmän kuin vuonna 2020. Ulkomaalistaustaisista 19 prosenttia oli 0–14-vuotiaita. (Tilastokeskus.) Opetuksen suunnittelussa on siis huomioitava globaalikasvatuksen merkitys. Globaalikasvatus käsittää kaikki opiskelijat, eli ei vain maahanmuuttajataustaisia. Globaalikasvatuksen ydinajatuksena on pyrkiä vastaamaan tarpeisiin globalisoituneessa maailmassa. Vuoden 2014 perusopetussuunnitelman uudistuksessa korostetaan globaalikasvatuksen merkitystä, nostamalla se yhdeksi opetuksen sisällöksi. (Nasib 2020.) Käsitteenä

globaalikasvatuksen teemat ovat olleet esillä kuitenkin jo 1970-luvun perusopetusuudistuksen aikaisten opetussuunnitelmien kansainvälistymistavoitteissa (Jääskeläinen 2016 98, Lehtomäki & Rajala 2020, 105, Palomäen 2021, 25 mukaan.)

Palomäki (2021, 26) toi esiin Pudaksen (2015) väitöskirjan mukaisesti, että globaalikasvatus ei näkynyt vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman aikaan yleisenä osa-alueena perusopetuksessa, koska globaalikasvatusta ei tunnettu tai sen merkitys ei ollut selvillä. Pudaksen mukaan globaalikasvatuksen sisältöjä pidettiin tärkeinä, mutta niitä ei huomioitu kaikessa koulun toiminnassa ja oli resurssipulaa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2004 ei käsitelty globaalikasvatuksen teemoja yhtä laajasti kuin nykyisissä opetussuunnitelman perusteissa, vuodelta 2014, joissa globaalikasvatus on tärkeässä osassa.

Opetussuunnitelman perusteet sisältävät pääosin eri oppiaineiden ja tavoitteiden kuvaukset ja ne kytkeytyvät oppimiskäsityksen, arvoperustan ja toimintakulttuurien linjauksien esille tuomiseen (kuvio 1). Tarkoituksena opetussuunnitelmalla on tukea koulun pedagogiikan ja toimintakulttuurin kehittämistä. (Opetushallitus 2023.)

Kuvio 1. Opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2023)

Edellä olevan kuvion (kuvio 1) avulla voi hahmottaa mitä kaikkea perusopetuksen opetussuunnitelmaan sisältyy. Paikallisella tasolla perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet tuovat yhteneväisyyttä opetussuunnitelmille ja luovat tasa-arvoista opetusta koko maahan. Eri kuntien ja koulujen omat opetussuunnitelmat tuovat paikallista näkökulmaa ja tarvetta esille ja ohjaavat koulutyötä ja opetusta yksilöllisemmin. Opetussuunnitelman perusteita muokataan tarvittaessa ja muutoksiin pitää reagoida paikallisesti. Opetussuunnitelmaa päivitetään paikallisesti perusmuutosten jälkeen ja mahdollisesti muulloinkin. Tarkoituksena opetussuunnitelma on elävä tuki koulun toiminnassa ja opetuksessa. (Opetushallitus 2023.)

Opetussuunnitelmien uudistaminen ja täsmentäminen on tärkeää, koska sillä varmistetaan, että tulevaisuudessakin suomalaisten lasten ja nuorten osaaminen ja taito säilyy hyvällä tasolla kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta. Lisäksi opetussuunnitelman perusteissa määritellään pedagogisia linjauksia ja toimintakulttuurin kehittämistä, jotta kouluilla on mahdollisuus kehittää toimintatapoja niin, että oppilailla lisääntyy motivaatio ja mielenkiinto oppimiseen. (Opetushallitus 2023.)

Myös globaalikasvatuksen tavoitteita ja teemoja on nostettu esille perusopetuksessa, mutta silti ne eivät muodosta selkeää kokonaisuutta, eivätkä sido yhteen erilaisia lähestymistapoja paikallisissa dokumenteissa, jotka ohjaavat opetustyötä. Nasib tutki globaalikasvatuksen sisältöä ja sen tavoitteita ja huomasi globaalikasvatuksen käsitteiden, esimerkiksi globaalivastuu ja aktiivinen kansalaisuus olevan irrallisia. Kriittisen globaalikasvatuksen näkökulmasta, esimerkiksi moninaisen kulttuurin kunnioittaminen, osallisuus ja toimijuus sekä transformatiivinen oppiminen ja kriittinen ajattelu olivat kuitenkin esillä. Valtasuhteiden ja eriarvoisen juurisyiden etsimiseen, hyväntekeväisyysnäkökulman murtamiseen ja länsimaisen osallisuuden ymmärtämiseen ei perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa löytynyt selkeästi ymmärrettävää sisältöä. (Nasib, 2020, Palomäen 2021, 27 mukaan.)

Yksilötasolla kukin opettaja vastaa opetuksesta ja sen toteutuksesta. Suomessa peruskoulujärjestelmä on tunnettu ja toimii niin, että opettajille annetaan melko paljon autonomiaa ja luottamusta suhteessa opetuksen läpi viemiseen ja suunnitteluun (Saari, Salmela & Vikkilä, 2017 Palomäen 2021, 28 mukaan). Opetus siis muokkautuu, riippuen eri opettajien suunnitelmista, mutta perustuu silti opetussuunnitelmiin. Vuorovaikutus ja didaktinen ajattelu on yhä osa opettajan ammatillisuutta ja opettaja käyttää omaa harkintaa opetuksessa, joka perustuu opetussuunnitelmaan ja kasvatustieteelliseen teoriaan (Saari, Salmela & Vikkilä 2017, 79, Palomäen 2021, 28 mukaan). Opettajan työn suunnittelu pitää pohjautua paikallisesti eri koulujen ja kuntien opetussuunnitelmiin ja niiden pitää olla yhteneväiset kansallisen opetussuunnitelman perusteiden kanssa. Pudaksen mukaan opettajilla oli aiemmassa perusopetuksen opetussuunnitelmassa mahdollista nähdä globaalikasvatus irrallisena

taakkana, mutta vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmassa se nähdään tärkeänä tehtävänä, eli jokaisessa suomalaisessa peruskoulussa sitä pyritään hyödyntämään. (Palomäki 2021, 28.)

3.2 Opettajan merkitys globaalikasvatuksessa

Voimassa olevan opetussuunnitelman mukaisesti opettajaa ohjaa arvot, joita ovat sivistys, ihmisyyden, demokratia ja tasa-arvo. Sen mukaisesti jokainen oppilas nähdään ainutlaatuisena yksilönä, jonka hyvinvoinnista ja oppimisesta pidetään huolta. Sivistys pitää sisällään, että pystytään asettumaan toisen asemaan ja tekemään päätöksiä, sekä suhtautumaan itseensä, toisiin ja ympäristöön, arvostavalla tavalla. Yhdenvertaisuusperiaatteeseen perustuvat tasa-arvon ja demokratian arvot. Sen takia opetuksen pitää edistää taloudellista, sosiaalista, kulttuurillista ja sukupuolten tasa-arvoa. (Opetushallitus 2014, 13–14, Vestman 2021, 11 mukaan.)

Rauste-Von Wrightin (1994, 146) mukaan globaalikasvatuksen toteuttamisessa opettajalla on suuri merkitys. Ensiksikin opettaja on esikuvana, miten yhteiskunnallisella tasolla toimitaan. Omalla esimerkillä opettaja näyttää miten itseä ja toisia kunnioitetaan. Opettajan omalla oppimiskäsityksellä on suuri vaikutus, minkälaista globaalikasvatusta koulussa on esillä. Oppimiskäsitykseen sisältyy perusoletuksena oppijan ja opettajan roolit, millä tavalla ihminen oppii ja toiminnalle asetetut tavoitteet. (Vestman 2021, 11.) Myös monikulttuurillinen opetus on tärkeää. Opetus- ja kulttuuriministeriö tunnisti jo 2000-luvun alussa opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelmassa (2006), että opettajien velvollisuus on toimia monikulttuurillisena kasvattajana yhteiskunnassa ja vuonna 2016 huomattiin että monikulttuurilliseen yhteiskunnan teemat on hyvä sisällyttää opettajankoulutukseen (Husu & Toom 2016, Palomäen 2021, 32–33 mukaan). Räsänen ym. (2018, 177) mukaan selvitys nojasi siihen että opettajankoulutuksen perusopetukseen sisällytettäisiin pakollisia globaalikasvatuksen teemoja (Palomäki 2021, 33).

Kriteeristön edellytyksen mukaisesti oppitunneilla olevan opetuksen lisänä pitää toteuttaa erilaisia kestävän kehityksen teemoja, vaikka ne ylittävät oppiainerajoja. Teemat ovat koulun yhteisiä ja pitkäkestoisia, koko lukuvuoteen painottuvia. Teemat kriteeristössä (Taulukko 1) on jaettu kahteen osaan: ekologiseen ja taloudelliseen sekä sosiaaliseen ja kulttuurilliseen kestäväan kehitykseen. (Saloranta 2017, 69.) Kestävän kehityksen osa-alueista sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys viittaavat enemmän tämän opinnäytetyön tarkoitusta. Toisaalta UNESCO määrittelee kestävän kehityksen sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen näkökulman kautta, jossa kulttuuri vaikuttaa läpäisevänä ulottuvuutena kaikissa

osa-alueissa. Se vahvistaa kolmen muun ulottuvuuden keskinäistä vuorovaikutusta ja kulttuurien kokonaisvaltaista moninaisuutta. (Siirilä 2016, 20–21.)

Ekologinen ja taloudellinen kestävyys	Sosiaalinen ja kulttuurillinen kestävyys
<ul style="list-style-type: none"> • Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys) • Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys • Energia ja vesi • Kuljetukset ja liikkuminen • Koulurakennuksen ja pihaympäristön hoito ja ylläpito • Ravinto ja terveys (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys) • Oma teema (sosiaalinen/ kulttuurinen kestävyys) 	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuus koulussa ja koulumatkalla • Henkilöstön ja oppilaiden hyvinvointi • Kiusaaminen ja syrjäytymisen ehkäisy • Opiskelijahuolto ja muu oppimisen tuki • Kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet • Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys • Oma teema (sosiaalinen/ kulttuurinen kestävyys)

Taulukko 1. Oppilaitosten kestävä kehityksen kriteerien teemat (Saloranta 2017)

Kestävä kehityksen teemat on jaettu kahteen osaan yllä olevan (Taulukko 1) mukaisesti. Lainisen (2010) mukaan teemojen jakaantuminen kahteen ryhmään on asiantuntijoiden ja hankkeiden (esim. SUSDE, Sustainable Development – an Educational Package for Schools) kehittelyjen aikaansaannos. Teemoja ei saanut olla liikaa ja ne pyrittiin pitämään selkeinä. (Saloranta 2017, 69.)

Sosiaalisuus ja osallisuus ovat tärkeitä elementtejä ihmisten elämässä. Salosen (2010) mukaan yhteisöllisyys, eli ihmisten välinen terve riippuvuus onkin tärkein kestävä kehityksen ulottuvuus. Yhteisöllisyys luo vahvan pohjan huolenpidon eettisen elinpiirin laajenemiseen ja tuo esille postmaterialistisen käyttäytymisen ja asenteiden merkityksen kasvua. Globaalivastuulla ja järjestöaktiivisuudella on merkittävä yhteys. Yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa on mahdollisuus päiväkotien, peruskoulujen, ammattikoulujen ja korkeakoulujen kasvattajille tuoda esille kestävä kehityksen mukaista arkea, tavoiteltaessa kasvamista globaalivastuuseen. Globaalivastuu käsittää kuitenkin vain ihmisten välistä oikeudenmukaisuutta. (Siirilä 2016, 20.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

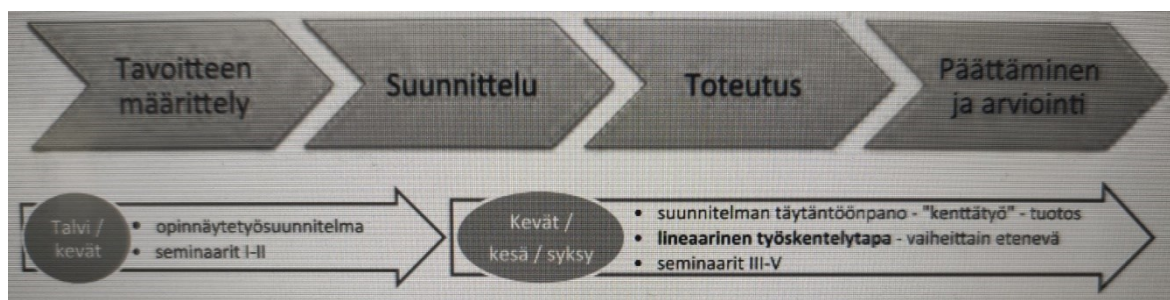
4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisen opinnäytetyön mukaisesti. Toiminnallinen, tutkimuksellinen ja myös taiteellinen opinnäytetyö ovat saman kaltaisia. Niissä on tietoperusta, menetelmät, materiaalit ja aineistot, toimijat sekä tuotos ja tulos. Tärkeänä erona toiminnallisen- ja tutkimuksellisen opinnäytetyön välillä pidetään sitä, että toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelija tuottaa tuotoksen, joka voi olla esimerkiksi esite, opas, malli, prosessikuvaus tai perehdytyskansio. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä uutta tietoa syntyy tutkimusraportin avulla. (Salonen 2013, 5–6.)

Toinen selkeä ero on siinä, että toiminnallisessa opinnäytetyössä pyritään työn kehittämiseen tuotoksen avulla, jossa toiminnassa on mukana toimijoita sen eri vaiheissa. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä taas opiskelija on keskeinen toimija. (Salonen 2013, 6.) Kolmas ero näkyy konkreettisesti jokapäiväisessä työssä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tehdään tiivistä yhteistyötä eri toiminnan ja kehittämisen vaiheissa, kohti tuotosta, dialogisessa tai trialogisessa vuorovaikutussuhteessa tietyssä toimintaympäristössä. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä vuorovaikutus näyttäytyy taas hieman kärjistäen monologisena, eli yksisuuntaisena tietojen keruuna ja niiden vaihtona. Poikkeuksena on kuitenkin toimintatutkimus. (Salonen 2013, 6.)

Opinnäytetyö on prosessi, joka koostuu aiheen valinnasta, aineiston keräämisestä, suunnittelusta, tietoperustan kehittämisestä ja kehittämisideoista, analyysistä ja niiden arvioinnista sekä varsinaisen raportin kirjoittamisesta (Jolkkonen 2007, Harjanteen 2017, 11 mukaan).

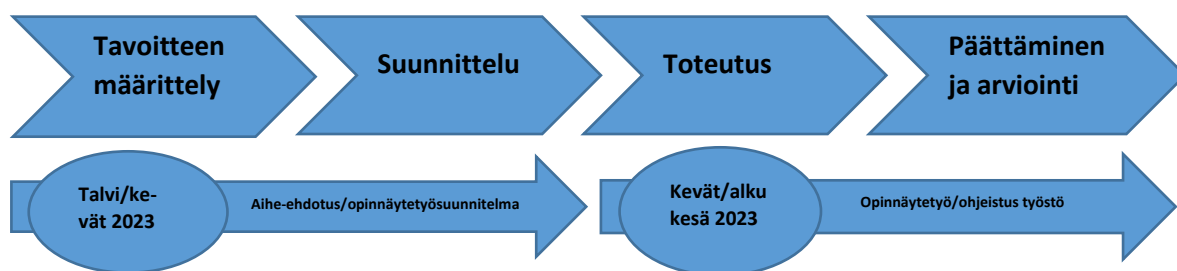
Opinnäytetyö on toteutettu aikataulullisesti alla olevan (Kuvio 2) Salosen lineaarisen mallin mukaisesti (Salonen 2013, 15).

Kuvio 2. Opinnäytetyön eteneminen lineaarisen mallin mukaisesti (Salonen 2013, 15)

Prosessi sisältää siis aikataulun suunnittelun (Kuvio 2) ja tavoitteiden laadinnan sekä opinnäytetyön esittämisen. Olennaista on yhteistyö eri toimijoiden kanssa, jolloin siitä tulee yksilöllinen ja yhteisöllinen oppimisprosessi. (Frilander-Paavilainen 2005, Harjanteen 2017, 11 mukaan.) Mattila ym. (2005) Tutkimustulokset osoittavat, että opinnäytetyöprosessin aikana oppilaiden osaaminen kehittyy (Harjanne 2017, 11).

Opinnäytetyön tuotoksena on laadittu ohjeistus kahden tunnin globaalikasvatukseen, 3.–6. vuosiluokan opettajille. Opinnäytetyön tuotos on edennyt lineaarisen mallin mukaisesti (Kuvio 3). Sen eri työskentelyvaiheet ovat: tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus, päättäminen ja arviointi (Salonen 2013, 15).

Kuvio 3. Opinnäytetyö/ohjeistus eteneminen lineaarisen mallin mukaan (mukaillen Salonen 2013, 15)

Edellä (Kuvio 3) olen kuvannut, miten opinnäytetyö on edennyt lineaarisen mallin mukaisesti, mukaillen Salosen lineaarista mallia. Lineaarista mallia on pidetty liian suoraviivaisena, koska siinä kehittämistoimintaa pidetään todellisuutta yksinkertaisempana (Salonen 2013, 15).

Työ on toiminnallinen opinnäytetyö, koska tuotoksena on syntynyt ohjeistus. Opiskelijalta syntyy toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotos, joka voi olla esimerkiksi opas, malli, esite, prosessikuvaus tai perehdytyskansio (Salonen 2013, 5–6). Sitä voi kuvailla myös kehittämistoiminnaksi. Kehittämistoiminta on toiminnallista ja sen avulla syntyy esimerkiksi konkreettinen tuotos, mikä on suunniteltu, hyödyllinen, sitä voi käyttää, mukana ohjausorganisaatio ja se on käsitteisiin sitoutuva (Salonen 2013, 13). Määritelmänä kehittämistoiminta on hyvin moniulotteinen. Määränpäänä kehittämistoiminnalla pyritään muutokseen, jonka tavoitteena syntyy tehokkaampi tai parempi toimintatapa- tai rakenne. Kehittämistoiminnan avulla mahdollistetaan toimintatavan tai toiminnan rakenteen kehittäminen. Se voi olla kohdennettu ulkopuolelle tai sisäistä ja ominaisuudeltaan laajaa tai yksityiskohtaista. Kehittäminen voi olla toimijoiden itsestä lähtevää tai ulkopuolelta määriteltyä. Se voi olla sidoksissa

hankkeisiin tai jatkuvaa ja hyvän toimintatavan levittämistä tai uuden kehittämistä. (Toikko & Rantanen 2009, Harjanteen 2017, 13 mukaan.)

4.2 Ohjeistuksen suunnittelu

Suunnittelu

Suunnitteluvaihe tulee aloitusvaiheen jälkeen. Suunnitteluvaiheessa hankkeesta työstetään kirjallinen kehittämissuunnitelma, eli opinnäytetyösuunnitelma, kehittämissuunnitelma, tutkimussuunnitelma tai projektisuunnitelma (Salonen 2013, 17). Tässä oli kyseessä opinnäytetyösuunnitelma. Suunnitelmassa tulee ilmetä tavoitteet, vaiheet, ympäristö, toimijat, eli ydin- tai avainhenkilöt, materiaalit ja aineistot, TKI- menetelmät, tiedonhankintamenetelmät, dokumentointitavat ja tuotettujen dokumenttien käsittely sillä tarkkuudella, kuin se on mahdollista tässä vaiheessa. On hyvä selvittää myös mukana olevien toimijoiden vastuut ja tehtävät. (Salonen 2013, 17.) Opinnäytetyön tekijän (AMK) on hallittavat seuraavat asiat: tieteellisen käytännöt vastuut, hyvä tieteellinen käytäntö opinnäytetyöprosessissaan, eettisen ennakoarvioinnin lähtökohdat ja ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen yleiset periaatteet. (Arene 2019, 5.)

Opinnäytetyöprosessissa opettajan rooli on merkityksellinen ja koostuu eri osa-alueista. Opettajan rooli on muun muassa tukea opiskelijan oppimista eri vaiheissa. (Greer ym. 2010, Horsfall ym. 2012, Harjanteen 2017, 12 mukaan.) Se on ensisijaisesti opiskelijan oppimisprosessi, jonka tehtävänä on lisätä asiantuntijuutta, työelämätaitoja ja ammatillista kehittymistä. Ohjaava opettaja on tukemassa, on laadunvarmistaja ja kannustaja. (Arene 2019, 8.)

Ensin on suunniteltu aihe-ehdotus ja sen hyväksymisen jälkeen tehty opinnäytetyösuunnitelma. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen päästy tekemään varsinaista opinnäytetyötä. Suunnitteluvaiheessa opinnäytetyön aihetta on joutunut rajaamaan, kohdentamaan tiettyyn ikäryhmään ja toimintaympäristöön. Aihe-ehdotuksessa on tuotu esille kouluympäristö. Opinnäytetyön ohjeistus on rajattu teemaan; globaalikasvatuksen hyöty alakoulussa, ohjeistus opettajille (vuosiluokat 3.–6.). Tuotoksena syntynyt ohjeistus sisältää kaksi oppituntia globaalikasvatuksesta. Ohjeistus on opinnäytetyön liitteenä, tehtynä tuntisuunnitelmapohjaan (Jyväskylän normaalikoulu).

Tavoitteen määrittely

Opinnäytetyö on osa kansainvälistä hanketta ja Lab- ammattikorkeakoulu on yksi yhteistyöorganisaatio. Opinnäytetyössä on tehty yhteistyötä hankkeessa mukana olevan projekti-päällikön ja opinnäytetyötäni ohjaavan opettajan kanssa, jotka edustavat Lab- ammattikorkeakoulua. Ideointi ja suunnitteluvaiheessa tehty lisäksi yhteistyötä kahden muun opettajan kanssa LAB- ammattikorkeakoulusta. Yksi hankkeen opinnäytetyön aiheena on globaalikasvatuksen edistäminen vanhuksille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, jota aihetta opinnäytetyö koskee.

Gloaalikasvatus on tärkeää, koska monikulttuurisuus kasvaa myös Suomessa. Aihealue on laaja ja sitä on joutunut rajaamaan. Kehittämishankkeessa on erilaisia vaiheita, aloituksesta työn loppuun saamiseen. Aloitusvaiheessa syntyy jokin idea, mistä opinnäytetyön toteutuksen voisi tehdä. Kehittämishankkeen liikkeelle paneva voima on aloitusvaihe. Aloitusvaiheessa tulee esille kehittämistarve, alustava kehittämistehtävä, toimintaympäristö ja ajatus mukana olevista toimijoista ja miten he osallistuvat ja sitoutuvat yhteiseen tekemiseen. Nämä asiat linjaavat tulevan hankkeen suunnan. Aloitusvaiheessa on hyvä käydä lävitse yhdessä niitä asioita, joilla on vaikutusta työskentelyn onnistumisessa. On hyvä puhua aiheen realistisesta rajaamisesta ja sen kirkastamisesta, sitoutumisesta ja tuen saamisesta. (Salonen 2013, 17.) Tämän opinnäytetyön tuotoksena on syntynyt ohjeistus alakoulun 3.–6. vuosiluokan opettajille globaalikasvatuksesta.

4.3 Ohjeistuksen toteuttaminen

Suomi kansainvälistyy ja se näkyy perusopetuksessa. Onkin tärkeää tuoda esille globaalikasvatusta ensimmäisiltä luokka-asteilta alkaen. Sitä voi tuoda esille soveltuvalla tavalla eri vuosiluokille. 3.–6. vuosiluokan oppilaille on jo enemmän valmiutta ottaa vastaan tietoa kuin esimerkiksi 1.–2. vuosiluokan oppilaille. Ohjeistus on suunniteltu 3.–6. vuosiluokan oppilaille.

Toteutus

Työstövaihe, eli toteutusvaihe on toiseksi tärkein vaihe kehittämishankkeessa, suunnitteluvaiheen jälkeen. Toteutusvaihe voidaan ajatella olevan vaiheena kaikkein pisin ja vaativin. Työskentelystä vastaaville henkilöille toteutusvaihe on vaativa ja voi olla raskaskin, mutta ammatillisesta näkökulmasta opettavainen. (Salonen 2013, 18.) Opinnäytetyö on edennyt työstövaiheeseen aihe-ehdotuksen ja opinnäytetyösuunnitelman hyväksymisen jälkeen.

Opinnäytetyössä on tehty yhteistyötä opettajaohjaajan kanssa. On käyty lävitse opinnäytetyöprosessia ja laadittu suunnitelmia prosessin etenemiseksi. Nummenmaan ja Lautamatin (2004) mukaan opinnäytetyö opiskelijan näkökulmasta alkaa, jatkuu erilaisissa vaiheissa ja lopulta päättyy. Siihen vaikuttaa ulkopuoliset tekijät, jotka voivat nopeuttaa tai hidastaa prosessin läpiviemistä. Eri työprosesseja, kuten motivaation ylläpitämistä, reflektointia, arviointia ja itseohjautuvuutta tarvitaan tukena eri työvaiheissa. (Harjanne 2017, 11.)

Opettaja rooli on laaja-alainen opiskelijan opinnäytetyöprosessissa ja koostuu monista eri osa-alueista. Oppimisen eri vaiheissa opettajan tulee luoda edellytyksiä oppimiselle (Greer ym. 2010, Horsfall ym. 2012, Harjanteen 2017, 12 mukaan). Revon (2010) mukaan opiskelijoille välittyy positiivinen ilmapiiri, kun opettajalla on innostuneisuutta (Harjanne 2017, 12).

Ohjeistus suunniteltiin tuntisuunnitelmapohjaa apuna käyttäen (Jyväskylän normaalikoulu). Tuntisuunnitelmapohjaan on eritelty tunnin kulku ja vaiheet yksityiskohtaisesti ja tarkasti (Liite 1).

Ohjeistus on suunniteltu, luvuissa kaksi ja kolme esille tuomien määritelmien pohjalta globaalikasvatuksesta. Ohjeistus käsittää kaksi 45- minuutin oppituntia. Ensimmäiselle tunnille suunniteltu askartelua ja toiselle tunnille askartelutehtävän läpikäymistä ja sen merkitystä. Molemmat tunnit liittyvät globaalikasvatukseen. Globaalikasvatukseen sisältyy kestävän kehityksen tavoitteet, eli ne ovat esillä molemmilla tunneilla. Askartelutehtävän avulla pyritty nostamaan esille monikulttuurillisuutta ja muuttuvaa maailmankuvaa perusopetuksessa, joka koskee myös Suomea.

Ohjeistuksen suunnittelussa pitänyt huomioida soveltuvuus 3–6 luokkalaisille ja että globaalikasvatus on keskiössä. Opettajalle jää ohjeistuksen soveltamismahdollisuus ja sisällyttäminen muihin oppitunteihin, kuten kuvaamataidon tunnille. Suunnittelussa voi huomioida oppilaiden eri taitojen kehittäminen, kuten askartelutaidot ja yhdessä tekeminen. Ohjeistus on osa opinnäytetyötä ja on huomioitava, että opinnäytetyö valmistuu siinä aikataulussa, mikä on kuvattu lineaarisen mallin mukaisesti, luvussa 4.1.

Ensimmäinen 45- minuutin oppitunti

Toteutin ohjeistuksen hyödyntäen tuntisuunnitelmapohjaa (Liite 1). Tuntisuunnitelmapohja on taulukkomainen. Ohjeistus on suunnattu 3.–6. vuosiluokan opettajille, kahden 45 minuutin oppituntina globaalikasvatuksesta. Oppituntien eteneminen on kuvattu tarkasti. Siinä ilmaistuu mikä oppitunti on kyseessä ja mille luokkaryhmälle, mitkä ovat tunnin tavoitteet, sisällöt ja työmuodot, mikä on tunnin kulku ja muistilista (välineistö ym. muistettavaa).

Oppitunnin eri vaiheet on merkattu aikatavoittein. Oppitunti on kuvattu ja pilkottu pieniksi osa-alueiksi, joka tuo selkeyttä ja parantaa oppitunnin läpi viemistä.

Ensimmäinen 45- minuuttinen tunti sisältää yhteisen askartelutehtävän. Oppitunnin aikana askarrellaan hyvinvoinnin aurinko kartongille (Liite 1). Tunnin tavoitteena on askartelutaitojen ja yhdessä tekemisen kehittäminen. Alkuvaiheen luokkaryhmälle tehtävä voi olla ryhmäytymistä ja tutustumista toisiin luokkakavereihin. Askartelun avulla tuodaan esille globaalikasvatusta, jota käydään lävitse toisella tunnilla opettajan johdolla.

Luokkahuone pitää järjestellä, että askartelu on sujuvaa. Pöydät voi yhdistää esimerkiksi kolmeksi eri työpisteeksi. Yhdessä pisteessä tehdään kartongista tehtävät työvaiheet, toisessa leikataan kuvia yhdessä tekemisestä ja kolmannessa eri maiden lippuja. Luokkahuone pitää järjestellä valmiiksi aamulla ennen koulun alkua tai välitunnilla, opettajan ja koulunkäynninohjaajien toimesta. Tarvittavat materiaalit ja välineet pitää olla varattuna valmiiksi. Askartelutehtävässä tarvitaan eriväristä kartonkia, puuvärejä, liimaa, saksia ja tulostettuja kuvia eri maiden lipuista ja yhdessä tekemisestä. Mahdollisuuksien mukaan on hyvä käyttää askartelu- tai kuvaamataitoluokkaa. Etukäteen pitää miettiä miten luokkaryhmän jakaa kolmeksi ryhmäksi ja mitä kukin tekee. Askartelutehtävän läpiviemiseen vaikuttaa, miten iso ja minkälainen luokkaryhmä on kyseessä. Tehtävä soveltuu hyvin luokkaryhmään, jossa on maahanmuuttajataustaisia tai myös erityisluokille. Soveltuu muihinkin luokkaryhmiin.

Oppitunnin aluksi opettaja ohjeistaa askartelutehtävän ja havainnollistaa piirtämällä sen taululle (Liite 1). Opettaja voi käyttää tarvittaessa erilaisia työmenetelmiä, kuten kuvia ja viittomia. Seuraavaksi oppilaat jaetaan kolmeen ryhmään, omille työpisteille. Työpisteillä askarrellaan tehtävän kolmea eri vaihetta. Askartelutehtävä tehdään kartongista ja erilaisista kuvista. Ensin tehdään kartongista pohja (esimerkiksi vaaleansininen), johon liimataan leikatut keltainen aurinko ja säteet. Tulostetuista kuvista leikataan ja liimataan auringon sisälle yhdessä tekemisen kuvia ja kartonkipohjan reunoille eri maiden lippuja. Jokainen oppilas kirjoittaa erivärisillä puuväreillä yhden positiivisen sanan yhteen säteeseen (Liite 1). Myös Koulunkäynnin ohjaajat ovat ohjaamassa oppilaita. Koulunkäynninohjaaja jokaiselle työpisteelle ja opettaja kiertää eri pisteillä.

Lopuksi opettajan johdolla käydään askartelutehtävää lävitse; mitä kukin siitä tykkäsi, miltä sen tekeminen tuntui ja palaute. Lopuksi myös työpisteiden siivous. Opettaja ja ohjaajat laativat yhteenvedon tuntipalautteesta ja suorittavat omaa reflektointia, tuntisuunnitelmapohjassa varattuun palautelaatikkoon.

Toinen 45- minuutin oppitunti

Ennen toisen tunnin alkua luokkahuone on järjesteltävä normaaliin järjestykseen, esimerkiksi välitunnin aikana. Toisella oppitunnilla käydään opettajan johdolla lävitse askartelutehtävää ja sen merkitystä. Opettaja voi kiinnittää tehtävän esimerkiksi taululle. Tavoitteena on globaalikasvatuksen ymmärtäminen sekä vuorovaikutus opettajan, ohjaajien ja oppilaiden kesken. Tunnilla opetellaan luokassa olevien oppilaiden eri kansalaisuuksia ja niiden lipuja. Tuntiin sisältyy kestävän kehityksen teemat, erityisesti sosiaalinen ja kulttuurillinen. Oppilaat istuvat omilla paikoillaan. Askartelutehtävän ja siinä olevien kuvien avulla on helppompaa havainnollistaa globaalikasvatusta ja kestävän kehityksen teemojen esille tuomista.

Oppitunnin aluksi opettaja pohjustaa oppitunnin aiheen. Seuraavaksi opettaja käy lävitse mitä eri maiden liput merkitsevät. Ne viestivät, että luokassa on monen eri maan kansalaisia. Yhdessä tekemisen kuvat tuovat yhteenkuuluvuutta, yhdessä tekemistä ja toisen huomioimista sekä ryhmäytymistä ja tutustumista toisiin oppilaisiin. Auringon säteisiin kirjoitetut positiiviset asiat luovat luokkaan hyvää ilmapiiriä ja opettavat positiiviseen ajatteluun. Kestävän kehityksen teemat tuovat esille että kaikki ovat saman arvoisia, vaikka on eri kansalaisuuksia tai muuta erilaisuutta luokassa.

Lopetusvaiheessa keskustelua tunninaiheesta ja oppilaiden palaute. Palautteen pohjalta opettaja ja ohjaajat analysoivat tuntia ja tekevät omaa reflektointia tuntisuunnitelmapohjassa sille varattuun laatikkoon.

Suomi kansainvälistyy ja se näkyy perusopetuksessa. Onkin tärkeää tuoda esille globaalikasvatusta ensimmäisiltä luokka-asteilta alkaen. Sitä voi tuoda esille soveltuvalla tavalla eri vuosiluokille. 3.–6. vuosiluokan oppilailla on jo enemmän valmiutta ottaa vastaan tietoa kuin esimerkiksi 1.–2. vuosiluokan oppilailla. Tämä kyseinen ohjeistus on suunnattu alakoulun 3.–6. vuosiluokille.

Liiteosassa (Liite 1) on ohjeistus, mitä opettajat voivat hyödyntää. Se on yksi malli, minkä avulla globaalikasvatusta voi sisällyttää opetukseen. Liiteosassa tuodaan esille myös työmenetelmiä, joita voi käyttää opetuksessa. Työmenetelmät lisäävät oppilaiden ymmärrystä opetustilanteessa, jos on esimerkiksi kielellisiä tai sairaudellisia haasteita. Tavoitteena ja tarkoituksena on, että opettajat hyödyntäisivät ohjeistusta ja työmenetelmiä opetuksessaan.

4.4 Ohjeistuksen arviointi

Päättäminen ja arviointi

Lineaarisen mallin mukaisesti viimeinen vaihe opinnäytetyön tuotoksen prosessissa on päättäminen ja arviointi. Arviointivaiheessa yhteistyötahot arvioivat syntynyttä tuotosta ja voivat siirtää työn tarvittaessa takaisin työstövaiheeseen tai suoraan viimeistelyvaiheeseen. Arviointivaihe voi olla ajallisesti lyhyt ja kertaluontoinen. Valmis tuotos syntyy päättämävaiheeseen mentäessä. Tuloksena kehittämishankkeessa syntyy yleensä konkreettinen tuote, esimerkiksi kuvaus, malli, opas, esite, kirja, toimintapäivä tai kansio. (Salonen 2013, 18–19.) Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt ohjeistus alakoulun opettajille, josta mainittu aiemmin tässä luvussa.

Opinnäytetyö ei ole opiskelijan yksinäistä työtä, vaan siinä tehdään yhteistyötä eri henkilöiden kanssa. Opinnäytetyöprosessi on tapahtumasarja, joka etenee vaiheittain. Siinä opiskelija, työelämä, ohjaaja ja mahdollisesti muut sidosryhmät ovat vuorovaikutuksessa keskenään, jossa jokaisella vaiheella on merkitystä prosessin onnistumiseksi. (Harjanne 2017, 11.)

Harjanteen (2017, 11) mukaan työvaiheissa tarvitaan tukena yleisiä työprosesseja, joita on esimerkiksi motivaation ylläpitäminen, reflektointi, arviointi ja itseohjautuvuus. Opinnäytetyö koostuu erilaisista osa-alueista, kuten aiheen valinnasta, suunnittelusta, aineiston keruusta ja analyysistä, tietoperustan kehittämisestä, kehittämisideoista ja niiden arvioinnista sekä opinnäytetyöraportin kirjoittamisesta (Jolkkonen 2007, Harjanteen 2017, 11 mukaan).

Opinnäytetyöprosessi sisältää aikataulun ja tavoitteiden suunnittelun sekä sen esittämisen. Opinnäytetyössä ominaista on yhteistyö eri toimijoiden kanssa, jolloin siitä muodostuu yksilöllinen ja yhteisöllinen oppimisprosessi. (Frilander-Paavilainen, Harjanteen 2017, 11 mukaan.) Mattila ym. (2005) tutkimustulokset näyttävät, että osaaminen opiskelijoiden keskuudessa lisääntyy opinnäytetyöprosessin aikana (Harjanne 2017, 11). Hakalan (2004) mukaan opinnäytetyö voidaan jakaa osaprosesseihin, joten sitä voidaan kutsua nimeltä pyörähtelevä prosessi. Tutkimus- ja kehittämistyön vaiheet sisältyvät osaprosesseihin. Opinnäytetyön työstämisen aikana opiskelija huomaa että se ei ole hallitusti etenevä prosessi kohti päämäärää, vaan se on muutakin. Koko ajan ei voi olla esimerkiksi tarkkoja suunnitelmia, vaan ajoittain niitä pitää muuttaa. (Harjanne 2017, 11.) Opinnäytetyössä säilyy yksinäisyys, vaikka prosessin aikana on yhteisiä osa-alueita (Jolkkonen 2007, Harjanteen 2017, 11 mukaan).

Ohjeistuksen soveltuvuus ja käyttäminen opetustilanteessa 3.–6. vuosiluokille on mahdollista ja opettaja voi soveltaa ja jatkojalostaa tehtävää eri tavoilla. Sitä voi hyödyntää

muillekin luokkaryhmille ikätasoisesti. Myös työharjoittelijoilla on mahdollisuus hyödyntää ohjeistusta luokkaryhmän kanssa tai vaikka iltapäiväkerhossa yhtenä toimellisena harjoitteena.

Ohjeistuksena olevaa hyvinvoinnin aurinko- askartelutehtävää voi soveltaa esimerkiksi niin, että kukin koululainen piirtää itse paperille auringon ja siihen säteitä. Kunkin säteen kohdalle kirjoitetaan sen hetken tai päivän positiivisia asioita tai mitkä asiat tuovat itselle hyvää mieltä ja ovat tärkeitä. Seuraavaksi pienissä ryhmissä käydään keskustellen lävitse kunkin kirjoittamia asioita. Seuraavaksi tehtävää käydään lävitse koko luokan kanssa. Askartelutehtävä käy hyvin esimerkiksi melko uuden luokkaryhmän tehtäväksi. Sen avulla tutustuu toisiin ja se voi olla osa luokan ryhmäytymistä.

Ohjeistus on esitetty tekstimuodossa luvussa 4.3. Liiteosassa ohjeistus on kuvattu tarkasti tuntisuunnitelmapohjaa hyödyntäen sekä tehty malli askartelutehtävästä (Liite 1). Näiden ohjeistuksien avulla opettajan on helppo hyödyntää tehtävää globaalikasvatuksen tunneilla. Ohjeistusta ei ole tehty kuitenkaan yhteistyössä minkään koulun kanssa, eli tässä vaiheessa ei voi saada tuloksia tarkemmin ja laajemmin, miten koulut ja eri opettajat ottavat sen vastaan, miten sitä hyödyntävät ja mitkä on tulokset ohjeistuksen arvioinnista ja käytökelpoisuudesta.

Jos ohjeistuksen tekemisessä olisi ollut yhteistyötahona koulu, olisi yhteistyön ja vuoropuhelun avulla voinut saada erilaista näkökulmaa sen toteuttamiseen. Toisaalta nyt opettajat eivät päässeet vaikuttamaan lopputulokseen, joten ohjeistus voi olla aivan uudenlainen malli globaalikasvatuksen opettamiseen.

Opinnäytetyö ja ohjeistus on osa kansainvälistä hanketta ja kirjoitettu Suomeksi. Tämä vaikuttaa sen saavutettavuuteen negatiivisesti. Ohjeistusta voi kuitenkin hyödyntää Suomen peruskouluissa ja mahdollisesti kansainvälisesti, esimerkiksi englanniksi kääntäen. Saavutettavuutta luokkaympäristössä voi lisätä käyttämällä eri työmenetelmiä, joista ohjeistuksessa nostettu esimerkkinä kuvalliset menetelmät ja tukiviittomat.

Ohjeistusta on toteutettu, kun opinnäytetyöprosessin tietoperusta on valmistunut. Ohjeistus työstäminen on edennyt lineaarisen mallin mukaisesti, mikä on kuvattu luvussa 4.1. Ohjeistuksen työstäminen on alkanut prosessin keskivaiheilta ja kestänyt sen loppuun, eli kevään/alkukesän 2023.

Suomi ja maailma globalisoituu ja se näkyy perusopetuksessa ja miten siihen vastataan. Globaalikasvatus on mielenkiintoinen ja motivoiva aihealue. Sen vuoksi sen nostaminen opinnäytetyön aiheeksi on ollut oikea ratkaisu.

Harjanteen (2017, 5) mukaan opintojen loppuun kuuluu opinnäytetyön tekeminen, joka lisää asiantuntijuutta. Sen tavoitteena on ammatillisen osaamisen syventäminen. Opinnäytetyöt voivat olla projekteja, tuotekehityksiä tai kehittämistehtäviä (Isohanni & Toljamo, Harjanteen 2017, 5 mukaan). Lopullisen arvioinnin voi tehdä vasta jälkikäteen, koska myös Harjanteen (2017, 11) mukaan, oman prosessin voi käsittää täysin vasta sitten, kun sen on saanut päätökseen.

5 Yhteenveto

5.1 Eettisyys ja luotettavuus

Arene on julkaissut Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset (Arene 2019). Näiden eettisten suositusten ja luotettavuuden tarkastelujen pohjalta on opinnäytetyö tehty. Kyseiseen asiakirjaan on kuvattu ammattikorkeakouluille eettisistä ja hyvistä tieteellisistä käytännöistä, opinnäytetyöprosessin läpi viemiseksi. Asiakirjassa suositukset perustuvat lainsäädäntöön sekä tiedeyhteisön kansallisiin ja kansainvälisiin linjauksiin, tutkimuseettisiin periaatteisiin ja suosituksiin (Arene 2019, 3).

Jotta opinnäytetyö menee tutkimuseettisten näkökohtien mukaisesti, on ohjaajan hallittava: hyvä tieteellinen käytäntö, hyvän tieteellisen käytännön loukkausten tunnusmerkit, tieteelliseen käytäntöön liittyvät tutkijan ja ohjaajan vastuut, HTK- käsittely Suomessa ja mahdollinen seuraamus ammattikorkeakoulussa, eettisen ennakoarvioinnin lähtökohdat, tarpeellisuus ja ennakoarviointimenettely, TKI- toimintaan sovellettava lainsäädäntö, soveltuvien osien tieteenalaja ammattialakohtaiset eettiset normistot ja käytännöt ja ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettiset erityispiirteet. (Arene 2019, 5.)

Opinnäytetyön tekijän (AMK) on hallittavat seuraavat asiat: tieteellisen käytännön vastuut, hyvä tieteellinen käytäntö opinnäytetyöprosessissaan, eettisen ennakoarvioinnin lähtökohdat ja ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen yleiset periaatteet. (Arene 2019, 5.) Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö. Opinnäytetyössä ei käsitellä henkilötietoja, eikä käytettä kyselylomakkeita. Tuotoksena syntyy ohjeistus, joka perustuu tutkittuun tietoon.

On tehtävä myös opinnäytetyösopimus ennen opinnäytetyön aloittamista. Yhteistyösopimus tehdään toimeksiantajan, ammattikorkeakoulun ja opiskelijan kesken, missä käydään lävitse keskeisiä opinnäytetyöhön liittyviä pelisääntöjä (Arene 2019, 6). Tässä opinnäytetyössä ei ole toimeksiantajaa, joten yhteistyösopimusta ei tarvinnut tehdä.

Opinnäytetyö on ensisijaisesti opiskelijan oppimisprosessi, jonka tehtävänä on lisätä asiantuntijuutta, työelämätaitoja ja ammatillista kehittymistä. Ohjaava opettaja on tukemassa oppimisprosessia, on laadunvarmistaja ja kannustaja. (Arene 2019, 8.)

Ammattikorkeakouluissa, jossa opinnäytetyö on johtanut tutkintotodistuksen saamiseen, ovat viranomaisen asiakirjoja julkisuuslain mukaisesti, eli ovat julkisia, ellei ole toisin säädetty (Arene 2019, 13). Valmis ja hyväksytty opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa.

Opinnäytetyö on laadittu Lab- ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeen mukaisesti ja tekijänoikeudet syntyvät minulle (Arene 2019, 21).

5.2 Pohdinta

Opinnäytetyössä on tuotu esille globaalikasvatusta. Sen tärkeys korostuu, koska maailma globalisoituu. Globaalikasvatus on tärkeää Suomen peruskouluissa, koska maahanmuuttajien mukana tulee myös lapsia ja nuoria. Globaalikasvatusta on edistetty vuosien aikana poliittisilla päätöksillä erityisesti Euroopassa ja pienimuotoisemmin Japanissa, Kanadassa, Uudessa-Seelannissa, Australiassa ja osissa Yhdysvaltoja (Bourn 2020, 4, Vestmanin 2021, 6 mukaan). Yhteisymmärryksen puuttuminen kansainvälisesti globaalikasvatuksesta käsitteenä, on johtanut termin erilaisiin variaatioihin. Erilaisissa julkaisuissa globaalikasvatus lähikäsitteenä on ilmaistu kansainvälisyyskasvatuksena, kehityskasvatuksena, rauhankasvatuksena ja kasvatuksena maailmankansalaisuuteen, riippuen painotuksesta tai näkökulmasta. Kaikille käsitteille yhteistä on kuitenkin halu toimia oikeudenmukaisemman maailman puolesta. (Vestman 2021, 6.)

Erilaiset kriisit pistävät ihmisiä liikkeelle ja Suomeen saapuu ihmisiä monista eri maista. Elämme nyt vuotta 2023 ja akuutein kriisi on Ukrainan tilanne, Euroopan näkökulmasta. Sieltä tulee maahanmuuttajia myös Suomeen, joiden mukana on myös lapsia ja nuoria. Heille on järjestettävä opetusta Suomen peruskouluissa, koska oppivelvollisuuslain (1214/2020, 1 §) mukaan tavoitteena on turvata jokaiselle yhteiskunnassa ja elämässä tarvittava perusosaaminen ja sivistys ja edistää yhdenvertaisten mahdollisuuksien mukaisesti itsensä kehittämistä tarpeiden ja kykyjen mukaisesti.

Globaalikasvatus sisältää myös kestävän kehityksen teemoja, joita voi sisällyttää oppitunneille. Teemat on jaettu kriteeristössä kahteen osaan, eli ekologiseen- ja taloudelliseen kestävään kehitykseen ja sosiaaliseen- ja kulttuurilliseen kestävään kehitykseen. Näitä arvoja on hyvä tuoda esille, vaikka ne ylittävät oppiainerajoja. (Saloranta 2017, 69.) Opinnäytetyössä on painotettu enemmän sosiaalista- ja kulttuurillista kestävää kehitystä. Sosiaaliseen ja kulttuurilliseen kestävään kehitykseen sisältyy esimerkiksi oppilaiden ja henkilöstön hyvinvointi, ehkäistä kiusatuksi ja syrjityksi joutumista, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, opiskelijahuolto ja turvallisuus koulussa ja koulumatkalla (Saloranta 2017, 69). Edellä mainittuihin asioihin on hyvä pyrkiä ja pidettävä kaikkia saman arvoisina.

Opettajat voivat suunnitella omaa työskentelyään, joten olisi hyvä jos mahdollisimman moni hyödyntäisi globaalikasvatusta oppitunneilla. Koulutusmateriaalia on paljon, mutta globaalikasvatuksen opettaminen on jäänyt siitä kiinnostuneille opettajille. (Bourn 2020, 4, Vestmanin 2021, 11 mukaan.) Tarvetta tulevaisuuden tekijöille, jotka huomioivat maailmanlaajuisia ilmiötä, on todettu jo eri puolilla maailmaa (Vestman 2021, 11). Kansainvälistyminen on lisääntynyt koko ajan, joten se on huomioitava myös perusopetuksessa.

Suomen peruskoulujen kansainvälistyminen kasvaa siis koko ajan. Eri maista tulleilla koululaisilla voi olla erilaisia haasteita aloittaa ja jatkaa koulun käymistä uudessa maassa ja ympäristössä. Haasteena voi olla esimerkiksi kielitaito ja kulttuurieroavaisuudet. Sopeutuminen uusien koulukavereiden ja työntekijöiden ympäristöön, voi viedä aikaa. Koulun jatkaminen uudessa maassa voi olla vaikeaa myös sen vuoksi, jos omassa kotimaassa on ollut huonot ja turvattomat elinolosuhteet sekä pakolaismatka uuteen maahan ollut pitkä. Nämä asiat voivat vaikuttaa negatiivisesti ja traumaattisesti lapseen ja nuoreen.

Edellä mainitut asiat voivat vaikuttaa negatiivisesti lapsen ja nuoren oppimisen tasoon ja jatkuvuuteen. Jatkotutkimusehdotusaiheena olisikin mielenkiintoista tietää, millä tasolla maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppiminen pysyy, eli onko siinä havaittavissa laskua tai nousua vai pysyykö se samalla tasolla. Olisi mielenkiintoista tietää miten nopeasti lapsella tai nuorella on mahdollisuus jatkaa koulu käyntiä ja miten hyvin sopeutuminen uuteen maahan ja kouluympäristöön tapahtuu.

Lähteet

Arene. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Arene ry. Viitattu 30.3.2023. Saatavissa [AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNÄYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf \(arene.fi\)](https://arene.fi/AMMATTIKORKEAKOULUJEN_OPINNÄYTETÖIDEN_EETTISET_SUOSITUKSET_2020.pdf)

Harjanne, M. 2017. Hoitotyön koulutuksen menetelmäopintojen ja opinnäytetyöprosessin kehittäminen ammattikorkeakoulun opettajien näkökulmasta. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.4.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101869/GRADU-1503484973.pdf?sequence=1>

Jyväskylän normaalikoulu. Lataa tästä tuntisuunnitelmapohja. Peda.net. Viitattu 24.4.2023. Saatavissa <https://peda.net/jyu/normalikoulu/ol/a/aineopinnot/musiikki/lttl>

Lab University of Applied Sciences. Global citizenship & Diversity Management Skills in Higher Education. Lab University of Applied Sciences. Viitattu 15.5.2023. Saatavissa <https://lab.fi/fi/projekti/global-citizenship-diversity-management-skills-higher-education>

Nasib, N. 2020. Kriittinen globaalikasvatus Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014. Helsingin yliopisto. Viitattu 23.3.2023. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/319197>

Opetushallitus. 2023. Oppivelvollisuuden laajentaminen. Opetushallitus. Viitattu 30.3.2023. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen-ja-kansainvalisyys/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

Opetushallitus. 2023. Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. Opetushallitus. Viitattu 20.3.2023. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>

Opetushallitus. 2023. Ukrainasta paenneiden lasten ja nuorten oppimisen tukeminen perusopetuksessa. Opetushallitus. Viitattu 2.5.2023. Saatavissa [Ukrainasta paenneiden lasten ja nuorten oppimisen tukeminen perusopetuksessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://www.oph.fi/fi/ukrainasta-paenneiden-lasten-ja-nuorten-oppimisen-tukeminen-perusopetuksessa)

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020.

Palomäki, S. 2021. (Kriittisen) globaalikasvatuksen tavoitteet, haasteet ja mahdollisuudet opettajankouluttajien puheessa. Helsingin yliopisto. Viitattu 23.3.2023. Saatavissa [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/332149/Palomaki Sanni tutkielma 2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/332149/Palomaki_Sanni_tutkielma_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y)

Rajala, A. & Lehtomäki, E. 2019. Mitä on globaalikasvatuksen tutkimus. Helsingin yliopisto. Viitattu 13.3.2023. Saatavissa [Rajala Lehtomäki Mit on globaalikasvatuksen tutkimus .pdf \(helsinki.fi\)](#)

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI- henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.3.2023. Saatavissa <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Saloranta, S. 2017. Koulun toimintakulttuurin merkitys kestävän kehityksen kasvatuksen toteuttamisessa perusopetuksen vuosiluokkien 1–6 kouluissa. Helsingin yliopisto. Viitattu 14.3.2023. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/216724/Koulunto.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Siirilä, J. 2016. Tulkintoja kestävän kehityksen käsitteestä YK:n kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen teemavuosikymmenen 2005–2014 yhteydessä. Helsingin yliopisto. Viitattu 17.3.2023. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/159517>

Tilastokeskus. Muuttoliike. Tilastokeskus.fi. Viitattu 20.3.2023. Saatavissa <https://stat.fi/tup/maahanmuutto/muuttoliike.html>

Tilastokeskus. 2023. Ukrainasta paenneet näkyvät nyt väestötilastoissa: runsas 2000 ukrainalaista sai maaliskuussa kotikunnan. Tilastokeskus. Viitattu 9.5.2023. Saatavissa <https://tilastokeskus.fi/uutinen/ukrainasta-paenneet-nakyvat-nyt-vaestotilastoissa-runsas-2000-ukrainalaista-sai-maaliskuussa-kotikunnan>

Vestman, A. 2021. Opettajien kokemuksia toimivasta globaalikasvatuksesta ja klobaalikasvatukseen soveltavista työtavoista. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.3.2023. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/78948/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202112135935.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Liite 1. Hyvinvoinnin aurinko

GLOBALIKASVATUKSEN TUNTISUUNNITELMA (1. 45- MINUUTTIA)	
Opettaja:	
Tunnin pvm:	Luokka/ryhmä: Vuosiluokat 3.–6.
HYVINVOINNIN AURINKO	
<p>Tunnin tavoitteet. Oppilaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - globaalikasvatuksen esille tuominen askartelemalla - askartelutaitojen kehitys - yhdessä tekeminen - voi olla myös ryhmäytyminen/tutustuminen <p>Tunnin sisällöt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - askartelu - yhteisen askartelutehtävän tekeminen <p>Tunnin työmuodot:</p> <p>Aluksi opettaja ohjeistaa tunnin kulkua. Oppilaat istuvat tuoleilla. Opettaja ohjeistaa oppilaita hyvinvoinnin auringon askartelusta ja piirtää mallin taululle. Opettaja voi käyttää ohjeistuksessa erilaisia työmenetelmiä, esim. kuvia ja viittomia tarvittaessa. Hyvinvoinnin aurinko tehdään kartonkipohjalle ja kuhunkin säteeseen oppilaat kertovat positiivisia asioita koulusta/kaverista. Kartonkipohjaan askarrellaan myös eri maiden lippuja, sekä auringon sisään leikataan ja liimataan kuvia yhdessä tekemisestä. Kuvat voivat olla valmiiksi tulostettuna paperille. Myös koulunkäynninohjaajat ohjaavat oppilaita askartelutehtävän teossa.</p>	
<p>Tunnin kulku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Virittäytyminen aiheeseen lyhyesti ja opettaja kertoo, mikä on tunnin aihe. Kukin oppilas kertoo myös yhden positiivisen asian päivästä (5 min.) 2. Opettaja havainnollistaa piirtämällä taululle askartelutehtävän (10 min.) 3. Osa oppilaista askartelee yhdessä kartongista ison pohjakartongin, johon liimataan keskelle keltainen aurinko kartongista, niin että ympärille jää joka puolelle hyvin tyhjää tilaa. Osa leikkaa keltaisesta kartongista auringonsäteitä (esim. sen verran kuin luokassa on oppilaita). Osa oppilaista leikkaa eri maiden lippuja (ainakin sen verran, mistä maista luokassa on maahanmuuttajataustaisia, mutta voi olla enemmänkin), ja yhdessä tekemisen kuvia (esim. tulostetuista kuvista). (15–20 min.) 4. Lopuksi auringon säteet ja kuvat liimataan yhteiseen kartonkipohjaan ja kukin oppilas kirjoittaa yhden positiivisen asian koulusta/kaveristaan auringonsäteen päähän. Auringon sisään liimataan yhdessä tekemisen kuvia. Eri maiden liput liimataan auringon ulkopuolelle, eri puolille kartongin reunoja. (10 min.) 5. Keskustelua ja palautetta askartelutehtävästä ja siivous tunnin loppuksi (5 min.) 	<p>Muistilista (välineistö ym. muistettavaa):</p> <ul style="list-style-type: none"> - opettaja/koulunkäynninohjaajat järjestävät luokkatilan sopivaksi askartelua varten, ennen tunnin alkua (esim. välitunti tai aamu, ennen koulun alkua) - jos mahdollista, niin hyvä käyttää askartelu/kuvaamataito luokkahuonetta <p>varattava tarvittavat välineet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri väristä kartonkia - puuvärejä - liimaa - saksia - tulostettuja kuvia - suunnitelma valmiiksi miten luokkaryhmän jakaa pienempiin ryhmiin ja mitä kukin tekee ja miten pöytäryhmät asettelee (jako esim. kolmeen eri pöytäryhmään) - suunnittelu ja kesto riippuvainen myös ryhmäkoosta - soveltuu hyvin luokkaryhmille, jossa maahanmuuttajataustaisia oppilaita, mutta myös muille luokkaryhmille

Yhteenveto tuntipalautteesta ja omaa reflektointia:

Esimerkki hyvinvoinnin auringosta, kartongista askarrellen:

GLOBAALIKASVATUKSEN TUNTISUUNNITELMA (2. 45- MINUUTTIA)	
Opettaja:	
Tunnin pvm:	Luokka/ryhmä: Vuosiluokat 3–6
<p>Tunnin tavoitteet. Oppilaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - globaalikasvatuksen ymmärtämien - vuorovaikutus opettaja/ohjaajat/oppilaat - eri maiden ja niiden lippujen opettelu <p>Tunnin sisällöt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - globaalikasvatuksen esille tuominen - kestävän kehityksen teemat (sosiaalinen, kulttuurillinen) - askartelutehtävän läpi käyminen ja sen merkitys <p>Tunnin työmuodot:</p> <p>Opettajan johdolla askartelutehtävän läpi käyminen osallistavalla vuorovaikutuksella. Oppilaat istuvat omilla paikoillaan. Opettaja tuo esille globaalikasvatusta, johon sisältyy myös kestävän kehityksen teemoja, kuten sosiaalinen ja kulttuurillinen kestävä kehitys.</p>	
<p>Tunnin kulku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alustus toiselle tunnille (askartelutehtävän läpi käyminen). (5 min.) 2. Opettaja esittelee askartelutehtävän idean ja miksi se tehtiin. Tuo esille mitä liput merkitsee askartelutehtävässä, eli eri maiden kansalaisuudet luokassa. Kyselemällä esim. maiden lippuja syntyy vuorovaikutusta. Yhdessä tekemisen merkitys, joita kuvataan kuvilla auringon sisällä. Auringon säteiden tuoma positiivinen viesti, joka lisää yhteenkuuluvaisuutta ja hyvää ilmapiiriä (15 min.) 3. Kestävän kehityksen teemat (sosiaalinen, kulttuurillinen) → kaikkien tasa-arvoisuus, toisten kunnioittaminen, monikulttuurisuus, kiusaamisen ehkäisy, viihtyisyys, ihmissuhteet, perinteet ja kiusaamisen ehkäisy. Kaikki siis saman arvoisia, vaikka olisi esimerkiksi eri kansalaisuuden omaavia oppilaita tai muuten eroavaisuuksia. (15 min.) 4. Lopetusvaihe. Keskustelua ja palautetta tunnin aiheesta (10 min.) 	<p>Muistilista (välineistö ym. muistettavaa):</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuolit ja pöydät paikoilleen (esim. välitunnilla, heti edellisen tunnin jälkeen) -

Yhteenveto tuntipalautteesta ja omaa reflektointia:

Askartelutehtävän opetus

Opettaja voi käyttää erilaisia työmenetelmiä opetuksessaan. Olen maininnut tuntisuunnitelmapohjan kuvauksissa että, opettajalla on mahdollisuus käyttää esimerkiksi tukiviittomia ja kuvallisia menetelmiä opetuksen tukena. Sillä mahdollistetaan oppilaiden parempi ymmärrettävyys, jos luokassa on monia eri kansalaisuuksia tai erityislapsia. Olen alla kuvannut kahta työmenetelmää ja miksi niitä kannattaa hyödyntää.

Kuvalliset menetelmät

Kuvien käyttäminen työmenetelmänä on yksi keino lisätä ymmärrettävyyttä opetustilanteessa. Maahanmuuttaja on osa luokkaryhmää, mutta ei välttämättä pääse osallisuuden tunteeseen, jos on esimerkiksi kielellisiä haasteita. Kuvat auttavat ymmärtämään asian paremmin, kun niitä käytetään puheen tukena. Puhe voi olla selkokieltä, mikä edelleen lisää ymmärrystä. Tutkimuksessa kerrotaan, että edustajat kuvallisessa ryhmässä saivat keskimäärin parempia arvosanoja kuullunymmärryskyselystä, kuin kuvattomiin ryhmiin osallistujat. (Kujala & Snickars 2018, 39.)

Kuullunymmärryskyselyn tutkimuksessa kerrotaan, että kuvallisten ja kuvattomien ryhmien ymmärtämisen pistemäärien erot tukevat myös Mayerin (2014) kognitiivisen teorian multimediaoppimista. Tutkimuksessa kerrotaan, että, kun tieto jaetaan samanaikaisesti verballisesti ja visuaalisesti, niin tiedon jakautuminen kahdelle kanavalle, auttaa asioita tallentamaan pitkäkestoiseen muistiin. (Kujala & Snickars 2018, 39.)

Tukiviittomat

Opettajat voivat hyödyntää tukiviittomia opetuksessaan. Tukiviittomia kannattaa käyttää osana opetusta, etenkin jos luokkaryhmässä on henkilöitä, joilla esiintyy puheen ymmärtämistä heikentäviä tekijöitä. Yksi puheen ymmärtämistä heikentävä tekijä on kielelliset haasteet. Kielellisiä haasteita esiintyy muun muassa maahanmuuttajilla, joilla oma äidinkieli ei ole Suomi. Tutkimuksessa on selvinnyt että opettajat käyttävät tukiviittomia paljon koulun arjessa eri tilanteissa. Muun muassa siirtymisissä, toiminnanohjaustilanteissa, opetustilanteissa ja kouluarjen rutiineissa. Tukiviittomien käyttö tukee hahmottamista ja havainnollistamista. Tukiviittomat on osa monikanavaista viestintää. Niiden käyttäminen edellyttää opettajilta tietoista ja tavoitteellista toimintaa. (Reinikainen 2022.)

Vastaanottavan osapuolen ymmärtämistä voidaan lisätä käyttämällä puheen tukena tukiviittomia. Tukiviittomat ovat kommunikaatioita ja puhetta tukeva menetelmä. Tukiviittomista voidaan käyttää nimityksenä myös selkoviittoma tai avainviittoma. Kyseessä on apukeino, jonka avulla puheen keskeisimmät sanat viitotaan tueksi kommunikaatiossa (Takala, 2016a, Reinikaisen 2022, 13 mukaan.)

Parhaimmillaan tukiviittomat ovat hyvä keino houkutellessa niitä lapsia vuorovaikutukseen, joilla on haasteita kommunikaatiossa (Reinikainen 2022, 13).